

ಸಂನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಿಂದೂ, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತ, ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಇಡೀ ಬದುಕನ್ನೇ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ತ್ಯಾಗ ಜೀವನವನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ ಆದರ್ಶದ ಬದುಕು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ತ್ಯಾಗಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ.

ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶ

ಈ ರೀತಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುವವರು ಸರ್ವ ಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗಿಗಳು; ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕರ್ತವ್ಯ ದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವವರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಈ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಗುರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಎಷ್ಟೋ ಜನ್ಮಗಳ ನಂತರ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ವಿಧಾನವಲ್ಲ; ತೀವ್ರ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿ, ಎಲ್ಲ ನಿತ್ಯ-ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಯೋಗ್ಯ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು, ತಕ್ಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತೀವ್ರತರ ತಪಸ್ಸು, ಯೋಗ, ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ; ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹೊಂದುವ ಗುರಿಯತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವರು ಬಹುಪಾಲು ಜನ; ಎಲ್ಲೋ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಜನ ಮಾತ್ರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗುವರು. ಕಾರಣ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಪಂಚ ತ್ಯಾಗ, ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ತ್ಯಾಗ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ತೀವ್ರ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿ, ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳನ್ನೂ ಕಡಿದೊಗೆದು ತನ್ನ ಗುರಿಸಾಧನೆಗೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತುಳಿಯು

ವವರು ಅಸಾಧಾರಣ ಮನೋಬಲ, ವೈರಾಗ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿಶ್ಚಿತ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಇವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸಂನ್ಯಾಸ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲೇ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನದ ಕುರುಹುಗಳಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಋಷಿಗಳು ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಅವರು ಧ್ಯಾನಪರರು, ಯಾಗಯಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಉಪಾಸನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದವರು. ಬಹುಶಃ ಈ ಬಗೆಯ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೇ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ವಿರಕ್ತರೂ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಏಕಾಂತ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತ ತಪಸ್ಸು, ಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದವರು ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನದ ಸ್ಪಷ್ಟ ದಾಖಲೆ ಕಾಣಬರುವುದು ವೇದಗಳ ಅಂತಿಮ ಭಾಗವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ, ಮುಂಡಕ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸವೆಂಬುದು ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ದೀಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗದು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಪ್ರಾಚೀನ; ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಈಚಿನದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದಾರ್ಶನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನದ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ವಿವರಣೆ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಪುರಾಣಗಳ ರಚನೆ ಈಚಿನದು; ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಅವಕಿಂಠಲೂ ಪ್ರಾಚೀನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಂತೂ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನದ ಪರಂಪರೆ ಯಾವಾಗ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬೌದ್ಧ

ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಪರಂಪರೆ ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ ಆರೇಳು ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನದು; ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೂ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಪರಂಪರೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನದ ಮಹತ್ವ

ವೇದಕಾಲಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಲ್ಲರಂತೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಜೀವನ ನಡೆಸದೆ, ಜೀವನದ ಸುಖಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗದೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಿನ್ನವಾದ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಯೇನು? ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂತರು ಹಾಗೂ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯೆನ್ನಬೇಕು. ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ವೇದಾಂತ ಇವು ರೂಪಿಸಿದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮೀರಿದ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೂ ಓತಪೋತವಾಗಿರುವ, ನಿತ್ಯವೂ, ಶಾಶ್ವತವೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿರುವ ತತ್ತ್ವವನ್ನು 'ಬ್ರಹ್ಮ'ವೆಂದು ಕರೆದಿವೆ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ, ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ವಾಡಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲೂ 'ದೇವರು' 'ಭಗವಂತ' ಎಂದೂ ಈ ತತ್ತ್ವ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಭಗವಂತನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ? ಅವನ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಅದನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದೇ? ಕಾಣಬಹುದೇ? — ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು 'ಹೌದು' ಎಂದು ಉತ್ತರ ನೀಡಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಾಧುಸಂತರ ಪರಂಪರೆ ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಗೆ ಜೀವಂತ ನಿರರ್ಥವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ, ಕಣ್ಣೆದುರು ನಡೆದಾಡುವ ಸಾಧುಸಂತರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವೆನಿಸಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರೇರಣೆ ಹೊಂದುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇನೋ ಹಿರಿದು; ಆದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವವರು ಮಾತ್ರ ಕೆಲವರು. ಮಾನಸಿಕ ದಾರ್ಡ್ಯ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ವೈರಾಗ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಪುಣ್ಯ — ಇವೂ ಅಂಥವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವಂತನೇ ಸತ್ಯ, ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬುದು ಮಿಥ್ಯೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು, ಅನುಭವಿಸಬೇಕು — ಅದೊಂದೇ ಜೀವನದ ಗುರಿ ಎಂಬುದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಆದರ್ಶ. ಈ ಕಾರಣ ಕ್ಯಾಗಿಯೇ ಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಬದುಕನ್ನು, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅವನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಮಡದಿ-ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧು-ಬಳಗ, ಸ್ನೇಹಿತರು ಇವರೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಆದರ್ಶದ, ತ್ಯಾಗದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಡಚಣೆಯೆಂದೇ ಅವನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಕಡಿದುಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲ ಆಸೆಗಳನ್ನೂ ತೊರೆದು ಅವನು ಗುರುವನ್ನರಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನ ನಡೆಸಿ, ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ಉನ್ನತ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಾನ್

ಬುದ್ಧ, ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಂತಹ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನ ನಡೆಸಿ, ಅತ್ಯುನ್ನತ ಆದರ್ಶದ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಅವರಂತೆಯೇ ಇನ್ನಿತರ ಸಾಧು-ಸಂತರು, ಅವತಾರಪುರುಷರುಗಳು ಸಂನ್ಯಾಸ ಜೀವನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶ

ಎಲ್ಲರಂತೆ ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬಂಧು, ಬಳಗದೊಂದಿಗೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಬದುಕುವುದೇ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆದರ್ಶವಿದೆ, ಗೃಹಸ್ಥ ರಾದವರೂ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವಿದೆ; ಅವರದೂ ಒಂದು ಧರ್ಮ — ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವನೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ — ಇವು ಕೇವಲ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ರಾಗಿರುವ ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೂ ಇದು ಅಗತ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ತುಂಬ ಹಿಂದೆಯೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸಾಂಸಾರಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವುದೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೇ ಆದರ್ಶ; ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ಅವನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನಿಸ್ಸಂಗತ್ವವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ದಾನ, ಧರ್ಮ, ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪೋಷಣೆಯನ್ನೂ ಗೃಹಸ್ಥರೇ ಮಾಡಬೇಕು; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ, ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೂ ಈ ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜ ಹೀಗೆ ಹಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸುವ ಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಅನೇಕ ಸ್ವರದ ತ್ಯಾಗವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥ, ಕಾಮಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು; ಅದೆಲ್ಲವೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನ ಎರಡನ್ನೂ ಬೆಸೆಯುತ್ತ, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ದಾಟಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯತ್ತ ಸಾಗುವ ಮಾರ್ಗ ಗೃಹಸ್ಥರದು. ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಗೃಹಸ್ಥನ ಬದುಕು ಸುಲಭವಲ್ಲ; ಇಲ್ಲಿ ಎಳುವ, ಬೀಳುವ, ಮುಗ್ಗರಿಸುವ ಹಾಗೂ ದಾರಿ ತಪ್ಪುವ ಹಲವು ಮಂದಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರೇ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶ.

ಎರಡೂ ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳ ವಿಶೇಷತೆ

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದೂ ಇತರ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗಿಂತ ತತ್ತ್ವ ತ್ತಃ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ. ಗೃಹಸ್ಥನ ಜೀವನವು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ಮನಿರತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಜೀವನವು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾದ ರಾಜನು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವನೋ, ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವನು ರಸ್ತೆ ಗುಡಿಸುವವನು. ರಾಜನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಇಳಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಬೀದಿ ಗುಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ; ಆತನು ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವನೋ ನೋಡಿ. ರಸ್ತೆ ಗುಡಿಸುವವನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ; ಆತನು ಹೇಗೆ ಒಡೆತನವನ್ನು ನಡೆಸುವನೋ ನೋಡಿರಿ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನು ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗೆ ಇರುವವನಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ನಿರರ್ಥಕ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಈಶ್ವರಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನ ಬಂದಂತೆ ಸುಲಭಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಠಿಣತರ. ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳು ಈಚೆಗೆ ಎರಡಕ್ಕಿಳಿದಿವೆ — ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ, ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ. ಗೃಹಸ್ಥನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೌರನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂದರೆ, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ, ಈಶ್ವರೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಭಗವದ್ವಿಷಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು.”

(ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ, ಸಂಪುಟ ೧, ಪು. ೪೩)

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮನೋಭಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವನವನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಕೇವಲ ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪತ್ತು, ಜಾತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ ಕನಿಷ್ಠನೋ ಆಗಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮ. ಆದರೆ ಮಾನವ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದರೆ, ಸಮಾಜದ ಸಮತೋಲನ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವುದು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದ, ಅವಸ್ಥೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆದರ್ಶ, ಕರ್ತವ್ಯ ಇವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆ ವಿಧಿಸಿದೆ. ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿಗಳು ರೂಪಿಸಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳೂ, ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪಿತವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಗುರಿ ಹೇಗೆ ಮೋಕ್ಷವೋ, ಗೃಹಸ್ಥನ ಗುರಿಯೂ ಮೋಕ್ಷವೇ ಆಗಿದೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ವಿಧಾನ ಬೇರೆ, ಗೃಹಸ್ಥನ ವಿಧಾನ ಬೇರೆ ಅಷ್ಟೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗ, ಎರಡನೆಯದು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗ.

ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತವು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣ, ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಭರಭರಾಟೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ — ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕುಗ್ಗುತ್ತಿವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಗೃಹಸ್ಥಜೀವನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಸರಿಯಾದ ನೆಲೆಗೆ ತರುವ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಕೃತಿಗಿದೆ; ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅದು ವಿನಾಶಕಾರಿ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವುದು. ವಿದೇಶೀ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಭರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಧ್ಯೇಯ-ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಮರೆತರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ದೇಶವು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಡುವ ಅಪಾಯವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾವು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜೀವನಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾನಿಕರವಲ್ಲದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆದರ್ಶಗಳ ಮೂಲ ಬೇರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ವಿವೇಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸ-ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬದುಕುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯರು; ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನ ದುದ್ದಕ್ಕೂ ತ್ಯಾಗಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದರೂ ಅತಿ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಮೂಲಕ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೂ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಆದರ್ಶವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸ, ಗೃಹಸ್ಥ — ಈ ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳ ಗುರಿ, ಆದರ್ಶಗಳು ದೈವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಆಗಿದೆ; ಇದನ್ನು ಇಂದು ನಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ❀

ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

೨ ಶನಿವಾರ	ಏಕಾದಶಿ
೪ ಸೋಮವಾರ	ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ
೮ ಶುಕ್ರವಾರ	ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಜಯಂತಿ
೧೨ ಭಾನುವಾರ	ಏಕಾದಶಿ
೨೪ ಭಾನುವಾರ	ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದ ಜಯಂತಿ
೩೧ ಭಾನುವಾರ	ಏಕಾದಶಿ